

David og Moses

Hvorfor nu denne opdeling af Salmernes Bog i fem mindre bøger? Det spørgsmål får man svar på i den jødiske litteratur. I den såkaldte *Midrash*, dvs. forklaring, til *Salme 1,2* hedder det, at ligesom Moses har skrevet de fem Mosebøger, således har også David skrevet fem bøger, nemlig de fem, som Salmernes Bog er opdelt i. Hermed opnås en parallelisering mellem Moseloven, Toraen, og salmerne, og hermed opnår de en ny form for autoritet.

Fra deres oprindelige funktion som det enkelte menneskes henvendelse til Gud i høn og lovprisning, bliver salmerne til noget, man skal tage ved lære af. De mundtlige salmer er blevet til skrift – eller til *Skriften* med stort S, den bog, der har autoritet som hellegskrift.

At det forholder sig sådan, ser man af den indledende salme i Salmernes Bog. *Salme 1* er en visdomssalme, der belærer den læsende om, hvordan han (eller hun) skal forstå den bog, han nu har i hånden. Salmen fremtaler i et billedrigt sprog det gode liv, som følger af at studere salmerne:

Lykkelig den, som ikke vandrer
efter ugudeliges råd,
som ikke går på synderes vej
og ikke sidder blandt spottere,
men har sin glæde ved Herrens lov
og grunder på hans lov dag og nat.
Han er som et træ,
der er plantet ved bækken;
det bærer frugt til rette tid,
og dets blade visner ikke.
Alt, hvad han gør, lykkes for ham.

Sl 1,1-3

Her i første salme forstås salmerne ikke som noget, der skal fremføres af mennesker til Gud. Her er det Gud, der belærer menneskene. Salmerne bliver forstået som Herrens lov, dvs. hans belæring, som mennesker skal grunde på dag og nat. Gør man det, får man af Gud skænket et rigt liv, der lykkes og bærer frugt. At man skal grunde på salmerne betyder i denne sammenhæng, at man skal recitere dem, overveje deres betydning og meditere over dem. De skal læses i rækkefølge, og ved hjælp af stikord bliver man

ledet fra den ene salme til den næste. Vi skal senere se, hvordan sådanne stikords-sammenhænge bliver skabt.

Med *Salme 1* skabes den ene søjle i en indgangsportal til *Salmernes Bog*; den anden søjle er *Salme 2*. Denne salme handler om kongen og hans forhold til Gud, og dermed er forbindelsen skabt til David som forfatter til *Salmernes Bog* (se videre herom i kapitel 3).

Men hvorfor bliver netop David udlagt som forfatter? Det gør han, fordi han fra først af i Det Gamle Testamente omtales som et musisk menneske og som nært forbundet til templet i Jerusalem. I *1 Sam 16, 14-23* hører vi, hvordan David optages ved kong Sauls hof, hvor han skal spille på ceter for kongen, når kongen overmandes af tungsind. Allerede her anslås temaet om Davids musikalitet altså.

Derimod er det iflg. *Samuelsbøgerne* ikke David, der bygger templet. David har ellers planer herom, men *2 Sam 7* fortæller, hvordan profeten Natan meddeler ham, at det ikke er Guds vilje, at David selv skal bygge dette tempel. Tempelbygger bliver først hans søn, kong Salomo (*1 Kong 6 & 8*).

Imidlertid er de langt senere forfattere til *Krønikebøgerne* ikke tilfredse med denne rollefordeling. For dem er det naturligt og nødvendigt at beskrive David som den egentlige ansvarlige for tempelbyggeriet. I *1 Krøn 22* påtager David sig således hele projekteringen af templet, for, som han siger:

»Min søn Salomo er ung og uerfaren. Men huset, som skal bygges for Herren, skal være stort og mægtigt til berømmelse og herlighed for alle lande; derfor vil jeg træffe forberedelser for ham.«

1 Krøn 22,5

I det følgende kapitel holder David mandtal over alle levitterne og fordeler dem på de forskellige erhverv, der har med templets drift at gøre; fx udnævner han 4000 mænd til at lovprise Herren »med de instrumenter, som jeg har ladet lave til at lovprise med« (*1 Krøn 23,5*). At beskrivelsen i kapitel 23 ikke er en historisk oplysning i moderne forstand, men en idealiseret fremstilling, der skal understrege Davids forbindelse til templet, er ganske tydeligt. At der skulle have været i alt 38.000 ansatte ved templet i Jerusalem, som det er anført, er ganske simpelt helt uden forbindelse med virkeligheden.

Som man vil kunne se, hliver der gennem disse fortællinger skabt god forbindelse mellem David og Salmernes Bog, og denne forbindelse understreges gennem den tilføjelse af forfatterangivelser, som sker på et tidspunkt under bogens redaktion. Fra begyndelsen bar de fleste salmer ikke haft nogen forfatterangivelse; men efterhånden bliver salmerne samlet i mindre samlinger, som vi skal vende tilbage til i kapitel 4.

En af disse samlinger kaldes »Davids, Isajs søns, bønner.« Blader man gennem Salmernes Bog fra begyndelsen finder man overskriften »Salme af David« eller blot »Af David« eller noget lignende fra og med *Salme 3*. De følgende salmer, helt hen til *Salme 41*, dvs. gennem hele Bog I, tillægges alle David, bortset fra *Salme 10*.

Herefter følger andre forfatterangivelser, som vi skal vende tilbage til; men fra *Salme 51* dukker David atter op som forfatter til så godt som alle salmer helt frem til *Salme 72*, den salme, der »slutter Davids, Isajs søns, salmer.« *Salme 72* kaldes ganske vist en salme af Salomo, men meningen er formentlig, at det er en salme, der synges af David, til Salomo, altså fra den gamle konge til den unge.

Også efter *Salme 72*, dvs. efter Bog II, er der salmer af David, men ikke med nær så stor hyppighed. I Bog III er kun *Salme 86* af David, i Bog IV er der kun fire Davidssalmer. I Bog V vender han tilbage som forfatter til nogle af valfarts-sangene, dvs. sange, der er gode at synges for den, der er på valfart fra sit hjem til templet, og også *Salme 138-145* angives at være af David.

Måske vil man af det foregående have forstået, at det er ganske usandsynligt, at kong David skulle være den autentiske forfatter til Davidssalmerne, og navnet Davids Salmer om salmerne i Det Gamle Testamente anvendes da også mest som udtryk for en bevidsthed om, at sådan har de været forstået gennem tiderne, både i jødedommen og i kristendommen, i hvert fald indtil midten af det 19. århundrede.

Den omtalte skepsis over for den overleverede forståelse har mange gode grunde. Først og fremmest bærer salmerne ganske klart præg af forskellige forfattere og forskellige tider. Der er salmer, der forudsætter begivenheder, der ligger langt senere end den tid, hvor David skulle have levet iflg. de bibelske fortællinger. Og der er salmer, der indbyrdes modsiger hinanden, og som man derfor ikke kan opfatte som hidrørende fra en og samme hånd.

At forfatterangivelsen »af David« har fået stor betydning, også langt større end samlerne af Salmernes Bog havde kunnet forestille sig, ligger hinsides enhver tvivl. Derom vidner de skrif-

ter, der fulgte efter Salmernes Bog, Det Nye Testamente, Dødehavsskrifterne fra Qumran og den græske oversættelse af Det Gamle Testamente, *Septuaginta*. Davidslinjen kan følges i de danske bibeloversættelser helt op til slutningen af 1800-tallet. Så forsvinder den brat med den moderne bibelvidenskabs gennembrud.

2 / Hvor kan jeg læse mere?

Om den antikke jødedom: Benedikt Otzen, *Den antike jødedom. Politisk udvikling og religiøse strømninger fra Aleksander den Store til kejser Hadrian*, København: Gad 1984.

Om Jerusalems tempel og om synagogerne: Artiklerne »Synagoge«, »Synagogegudstjeneste« og »Tempel« i *Gads Bibelleksikon*, redigeret af Geert Hallböck og Hans J. Lundager Jensen, København: Gad 1998 eller senere.

Om Qumranteksterne: James C. VanderKam, *Dødehavsrullerne – teorier og kendsgerninger*, Frederiksberg: Forlaget ANIS 1995